

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 9

86. ÅRGANG

11. MAI

1974

From litteratur kjenner ikke Maria

(SIDE 140)

Av stoffet i dette første nummer i mai måned kan vi nevne:

■ Sammen drag av et nytt dokument fra pave Paul VI om vårt forhold til Maria i dag.

■ En meditasjon om døden og kjærligheten kan ha noe å si oss, også i mai.

■ Klovnen har vanskelige spørsmål å tumle med, og forsøker å gi et svar.

■ Er salmer brukskunst? Litteraturmelderen tar for seg dette problem, mens vår tegner ser saken på sin måte.

■ Filmanmelder P. H. har lest en lovprist bok og sett en ikke mindre lovprist film, men har sin egen mening om begge deler.

■ Dessuten bringer vi en orientering om kirkekampen i Litauen, et land vi ikke hører stort om.

Ved månedsskiftet april—mai var det som om det hadde skjedd et lite mirakel i Portugal. Når dette skrives, kan man bare håpe at håpet ikke knuses av ytterliggående grupper. La oss foreløpig si følgende: Åpen kritikk utenfra og indre debatt om kolonikrigen har ryddet vei for et slikt mirakel de siste månedene. Kritikken kom fra katolsk hold, helt fra den dagen da presten Adrian Hasting offentliggjorde sin beretning om massakren i landsbyen Wiriyama i Mozambique, til stadig nye misjonæres muntlige rapporter frem til de siste, dramatiske utvisningene fra kolonien like før kuppet i Lissabon. Slik dette har Kirken vært tungen på vektskålen i det spill som foregikk rundt dikturet.

Kanskje man også kan si at begivenhetene blir et meget aktuelt for-

spill til Synoden i Rom i oktober. En av de ting biskopene nemlig sikkert vil debattere i forbindelse med Kirkens evangeliseringsarbeide er spørsmålet om hvordan den skal beholde sin frihet under dette arbeidet, i en verden hvor politisk makt skifter i hurtige avgjørelser. En av de ting det gjelder, sett med en observatørs øyne, er visst dette at man ikke må la seg binde av falske lojalitetshensyn. Slike hensyn har kanskje lenge vanskeliggjort misjonærenes arbeide i Portugals kolonier. Og da det endelig kom til et brudd, var det nettopp misjonærene som kastet av seg disse bånd.

Umiddelbart før kuppet og det politiske mirakel hendte det ting som nok bekrefter en slik fortolkning. Biskopen av Nampula, Manuel Vieira Pinto ble utvist av myndighetene, pave Paul sendte sin delegat til Lissabon, erke-

NY LITTERATUR

BRANNFAKKEL O

Alle troende gjør vel før eller senere den erfaring at det kan være vanskelig å be. Enda vanskeligere er det å skrive ned en bønn i håp om at den skal kunne brukes av et annet menneske. Setter man seg som mål å lage en hel bønnebok eller salmebok, som skal brukes av flere mennesker, og over flere årtier (eller århundrer), så er det egentlig et så ambisiøst opplegg at det er dømt til å mislykkes, allerede helt fra begynnelsen. På en måte kunne man si at selv ikke Gud har greidd det, fordi bønnene i bibelen vekker ganske mange motforestillinger, eller gir folk merkelige assosiasjoner, eller er ganske enkelt uforståelige.

Det var på bakgrunn av disse overveielser at jeg med en viss skepsis tok fatt på lesningen av en liten bok utkommet i Norske Klassiker-Serien (Eide Forlag) som heter «NORSKE SALMER 1600—1750». Willy Dahl presenterer her en del mer eller mindre representative norske salmer fra den perioden.

Det var noe av et tiltak å gi seg i kast med lesningen av disse salmene, fordi de er skrevet i datidens ortografi. Dette var selvsagt det eneste riktige, men det er anstrengende lektyre for en legmann i faget.

Det som slår en umiddelbart er den trivielle kjensgjerning at her har vi med forfattere å gjøre som ikke

Av RUDI KESSELS

har vært gjennom sekulariseringsprosessen. Mennesket fra 1600-tallets Norge viser seg i sin religiøse holdning å være mer beslektet med mennesket fra gammeltestamentlig tid, enn med oss, kristne i 70-årenes Norge.

Menneskene dengangen opplevde sin utilstrekkelighet så mye oftere og så mye dypere enn vi gjør: uår, nød, oversvømmelse, tørkeperiode, ildspåsettelse, krig, sykdom, storm på havet, rov, lynnedslag, mord ... slike opplevelser minnet dem umiddelbart om Gud, hans straffedom, hans krav om omvendelse, og også hans nåde.

Vi derimot lever i en slags eufori av å kunne greie mye selv — vi har psykologi og sosiologi, vi har fysikk og elektronikk — og det er snart kun ganske få ting igjen som ennå får en religiøs resonans i vårt indre.

PORTUGAL

En klovn

biskop Sensi med fly til Mozambique for å få en førstehandsrapport om det som hadde skjedd, to prester og en ordenssøster ble «flyttet» ut av kolonien «for å beskytte dem mot demonstranter», fra mange steder, blant annet fra Tyskland kom det nye kritiske uttalelser. Saken ble aldri glemt.

Katolsk presse mange steder i verden har derfor eventuelt en beskjeden, men pen grunn til å være tilfreds med sin dekning av dette stoffet – fra første til siste dag. Deler av denne presse og av den store katolske opinionen som tydeligvis føler et medansvar har ikke latt seg binde av noen falske lojalitetshensyn i Portugalsaken. Det har vel gjort litt vondt for noen at det var slik, men resultatet lover godt. Vi trenger miraklene.

Å. R.

Vil kvinner noen gang bli vigset til prester i den katolske kirke? Skulle man fortsatt med å spise fisk hver fredag? Bør man gjøre knefall på høyre eller venstre kne?

Er det aldeles sikkert at det er et nederlag hvis man en gang er nødt til å oppgi en av våre faste stasjoner her i Norge når man mangler prest?

Tre, fire spørsmål hvor det er vanskelig å se noen sammenheng. Men la meg forsøke:

Formannen i det engelske legmannsråd er Eleanor Barnes. I et intervju sa hun nylig følgende om det første spørsmål:

«Hele spørsmålet er irrelevant hvis man er engstelig for en slik utvikling. Det er på samme måte som når noen er bekymret for Kirkens fremtid fordi ka-

tolikker ikke lenger spiser så mye fisk på fredagene.»

«Det eneste som er sikkert er at det trengs og foregår forandringer. Vi må kjenne og holde fast ved det som er det viktigste i vår tro, samtidig må vi være åpne for de krav som stilles til oss, vi må være villige til å forandre våre strukturer og strenge rammer.»

For Eleanor Barnes er altså dette med fiskespisingen et spørsmål av samme viktighet som forannevnte problem med knefallet. Ja, jeg traff en eldre herre nylig som var en smule oppskaket over at han hadde sett unge trosfeller som knelte for Alterets Sakrament på galt kne. «Før i tiden visste gode katolikker hvilket kne de skulle bøye seg på», sa han alvorlig.

Kanskje han også hører til de mennesker den engelske damen tenker på? De som har vanskelig for å skjelve mellom det vesentlige i troen og de ikke-helt avgjørende vaner?

Men la oss gå videre til siste spørsmål, dette om stasjonen i Norge. Jeg tenker på Hagesund:

Hagesunds menighet mistet for omkring ett år siden sin fastboende prest. Tilsynelatende ble den lille flokken straks håpløst isolert og nederlagsdømt.

Bekymrede røster høstes, dette gikk aldeles galt.

Og la det ikke være noen misforståelse, beslutningen ble sikkert ikke tatt med lett hjerte. Det var en tvangssituasjon, man hadde ikke nok prester til å fylle det gamle mønster. Prestene i Stavanger påtok seg straks en uvurderlig tjeneste der borte, men presteboligen sto som oftest tom. Katolikkene i Hagesund var plutselig i en helt ny situasjon – og det var plass for en del pessimisme.

Men se, det går øyensynlig anderledes:

Byens lille, isolerte gruppe av katolikker virker mer sammensveiset, mer aktive idag enn noen gang før. De kommer, ofte langveis fra, til de messene som blir holdt hver fjortende dag av den tilreisende prest, av og til drar de i flokk til Stavanger. Det er ikke bare det at de nekter å resignere og gi opp, det er akkurat som om alvoret i situasjonen inspirerer dem.

Hva er sammenhengen i mine tre spørsmål?

Kanskje dette at man lett kan bli fryktelig pessimistisk av det som har skjedd og skjer. Så pessimistisk at man vikler seg inn i helt avsindige problemstillinger.

Mens virkeligheten er en annen, vanskelig og krevende, og egentlig full av optimisme. Av nye ting i fellesskapet.

M SALMER

Sekulariseringen har vært meget dyptgripende, en knekk, en diskontinuitet i den vesterlandske kristenhets utvikling, det er et av de sterke inntrykk man sitter igjen med når man har lest boka.

Salmene er ofte meget jordnære, ja noen er så konkrete at de sikkert kan brukes som kildemateriale i historisk-skrivnings øyemed.

Det at salmene er blitt til innenfor en luthersk form for kristendom kan man vanskelig se bort fra. Ikke bare fordi bibelen står så sentralt: flere av salmene er direkte parafraser av skriftsteder. Men også fordi man her finner et nokså dystert menneskesyn. I «Gudelig Beredelse til Herrens Hellige Nadvere» heter det f. eks.:

(3) Og som Svinet søler sig i Dynd Velter jeg mig dypt i Synd, . . . Som it Barn der nylig er tood, . . . (toet, vasket)

Og strax skidner Haand og Food, Saa har Synden skiemt hvert Ledemod.

(4) O! mig usle Synde-fulde Krop Fra Fodsolen indtil Top Er nu ey paa mig noget sundt, Det maa jeg bekiende rundt. Synden haffver mig ei bedre undt.

Boka er i det hele tatt igjen en påminnelse om hvor vanskelig det er å skrive bønner som er brukbare for mer enn én generasjon. Den minner en om at her har vi med brukskunst å gjøre — ting som brukes opp, som fornyes og erstattes med noe annet som i sin tur heller ikke er tidløst eller uslitelig.

Til slutt en tanke som slo meg ved lesningen av boka, og som kan virke som en brannfakkell. Mange av de salmene i Katolsk Salmebok (og Landstad) som vi bruker, er mer tilpasset verdensbildet og menneskesynet fra 1600-tallet enn fra 1974. Burde vi ikke gjøre noe her, for vår troverdighets skyld, både overfor oss selv og overfor anderledes troende?

Døden og kjærli

På disse og de neste sider bringer vi denne gang en meditasjon av tsjekkeren Alexander Ganoczy over døden og det ukjente. Det er opplagt et vel dystert emne å komme med i lyse og løfterike mai måned, men vi anbefaler folk å lese artikkelen før de sier noe mer. Den er nemlig absolutt ikke mørk og pessimistisk.

Mennesker dør, hva hender siden? Ingenting, en masse? Hva betyr dette uttrykket «et liv etter dette?» Spørsmålene har merkbar interesse og aktualitet akkurat i vår tid, og Ganoczy's betraktning kan sende lysglimt av forståelse inn i dem, både for troende og ikke-troende.

Et par ord om de bildene vi bruker:

Det unge paret nyter solen og hverandres selskap, hun spiller en liten melodi. Kanskje er det en illustrasjon til Ganoczy's første eksempel, kanskje er det tegn på en smule virkelighetsflukt og falsk romantikk.

Falsk romantikk (av den tårefylte sorten) er det ihvertfall i bildet til høyre. Det er hentet fra et gammelt tysk ukeblad, og ved synet av det stiller man seg selv uvillkårlig dette spørsmål: Er det noen fortsettelse i all denne sikkert fromme, men akk, så begredelige pessimisme?

Inn i nettopp slike forestillinger og drømmer faller Ganoczy's ord som skarpe og befriende lysglimt. Midt i mai.

ÅGE RØNNING.

Vi spør først hvordan vår tids gjennomsnittsmenneske, om det er troende eller ikke, reagerer på dødens unngåelige faktum. Vi skal se på tre typiske tilfeller:

Det første tilfellet: et elsket menneskes bortgang. La oss tenke oss følgende situasjon: en ung hustru får beskjed om at hennes mann er omkommet. Hennes bitre sorg er med en gang fylt av en utsigelig smerte, hun føler en grusom ensomhet, øyeblikk av fortvilelse som kanskje helt forneker alt. Men hvorfor? Hvorfor? En del av meg rykkes plutselig bort, et forhold som betydde mer for meg enn selve livet er brutt. Det menneske som var mitt alt, som helt og fullt var min, som ga meg lykke, glede, trygghet og ro, som gjorde at jeg kjente meg sikker — det menneske kommer jeg aldri mer til å få se, høre, ta på. Vi to var ett. Hva er jeg nå? Bare et halvt menneske. Dødens hugg har splittet hele mitt vesen i to. Det som er igjen er et eneste stort sår, alt er skjult i halv-mørke, jeg kan ikke se noen fremtid lenger. Hele mitt vesen, mitt eget jeg, er på en måte blitt korsfestet og tanken på noen oppstandelse er uvirkelig og fjern. Hva skal jeg ta meg til nå? Og siden? Leve på minnet om den elskede døde? Livnære meg av det jeg daglig kan minnes om ham? Eller håper jeg på at jeg snart skal dulme det harde tapet ved intenst arbeide og aktivitet?

I kross motsetning til denne sorg, som gjelder meg personlig, står ofte en annen reaksjon, den som man får når det dreier seg om ukjentes død. Hvordan var det i forrige uke da jeg så det skamferte, blodige legemet ligge ved kanten av motorveien? Hva var det første jeg tenkte? «Å, så forferdelig. Takk og pris at det ikke er jeg som ligger der.» Siden kjørte jeg videre, litt forsiktigere selvfølgelig. Forøvrig gjorde jeg alt for å glemme det uhyggelige synet. Andres død? Er det ikke i alle fall slik at jeg knapt kjenner noen sorg når mennesker jeg ikke har noe å gjøre med dør? Hungersnød i India? Massakrer i Afrika? Bombeattentat i Nord-Irland? Slike nyheter er så vanlige at jeg ikke orker å bli rystet og opprørt. Det er bare min egen angst som får ny næring, angsten for at jeg selv kanskje omkommer en dag. Men det finnes så mye vakkert og så mange adspredelser her på jorden...

Sammen med sorgen over et elsket menneskes død og likegyldigheten overfor en død som bare gjelder noen andre, hender det iblant at jeg gripes av en truende følelse av at jeg selv jo må dø. Da blir jeg redd, for at tiden ikke skal strekke til. Ubehagelige tanker dukker opp. Skal det

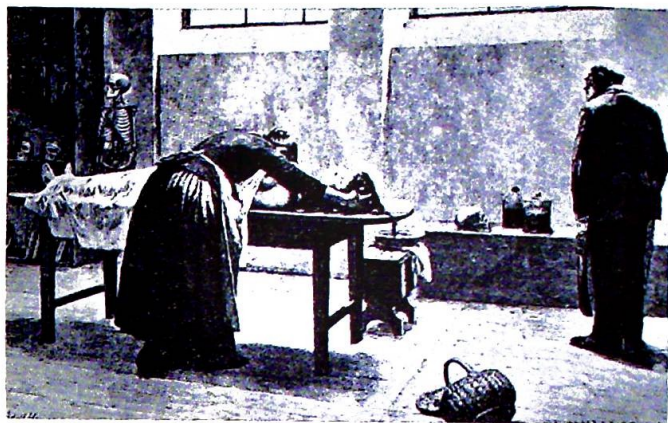
gheten

som jeg har skapt på arbeidsplassen, i familiekreisen, ja, til og med inne i meg selv plutselig være ufullendt og overgitt? Det finnes så uendelig mye mer å si, å samle, å nyte. Eiendom, hjem, mennesker jeg holder av. Alt sammen ting som jeg ennå nødig vil forlate. Ikke ennå. Ikke så tidlig. Naturligvis må jeg en eller annen gang si farvel. Men da skulle jeg i det minste gjerne vite hvordan det forholder seg med det der å dø og hva man kan vente etterpå. Ja, hva hender etter døden? Nysgjerrigheten er berettiget siden svarene er så forskjellige. Sjelens frigjørelse fra den forgjengelige kroppen? Dette at hele mitt vesen og hele min fortid skal blottstilles for en guddommelig dommers prøvende blikk? Skal min utilfredstilte lengsel etter fred, skjønnhet, trygghet og sannhet gå i oppfyllelse? Gleder over å få se igjen de kjære som har gått før meg? Eller betyr det at man stumt synker ned i et altomfattende intet, hvor sorg og angst får sin slutt akkurat som lyst og lykke? Hva venter meg etter min siste time? Denne siste time er en hemmelighet som gnager i meg. Tanken på den er en gnagende orm.

Jeg håper at det som hittil har vært antydning, ikke gir noe forvrengt bilde av det vi alle kjenner når vi konfronteres med dødens forskjellige ansikter — i den grad vi opptrer som gjennomsnittsmennesker. Det som her menes er det menneske som har litt tro, nok til at hun eller han bekjenner seg til en litt vag kristendom. Et menneske som altså ikke er ateist, men som på den annen side tross alt er langt fra å innrette hele sin eksistens på Gud og Jesus Kristus. Det er snakk om mennesker for hvem evangeliets ord ikke eier noen fullkommen overbevisende makt, selv om de faktisk kan kjennes oppbyggelige. Menn og kvinner som tror på en slik måte at deres tro, når man husker på Bibelens ord om evig liv, alt for ofte inneholder for eksempel mistenksomhet.

La oss gjøre et forsøk på å besvare disse menneskers spørsmål. I lys av en virkelig tro. Det skulle fremgå klart av det som hittil har vært anført, at hverken en rent filosofisk begrunnelse eller en usikker, nølende tro på Kristus kan hjelpe et menneske videre når det gjelder spørsmålene om død og evig liv. For å mestre dødsproblemet kreves en fast tro, en tro som overskrider grensene for det daglige, almenyldige. En tro som ut fra den fulle og hele virkelighet kan gi den spørrende et meningsfylt svar. Ja, for det helt spesielle alvoret i dødsproblemet passer bare inn i et helt enestående vidsynt sinn. Det som har en tro som ikke er den vanlige, gjennomsnittlige.

Hva fordrer denne tro av oss? Først og fremst at man avstår fra en overdreven opptatthet av seg selv. For den virkelighet som det til syvende og sist handler om her er uendelig større enn min egen, rent personlige virkelig-

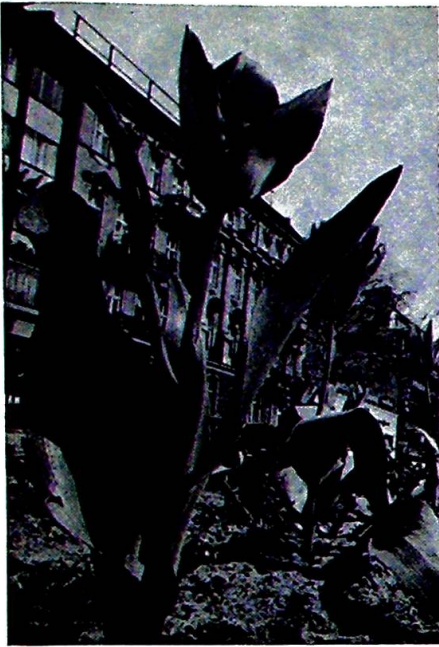
het. Som vi har sett, er den vanlige reaksjon på et elsket menneskes død, på en ukjents og på tanken om vår egen noe som straks knyttes til jeg'et. *Jeg* lider fordi jeg har mistet et menneske jeg var lykkelig med, *jeg* snur meg i ubehag ved synet av navnløse døende og døde, *jeg* flykter fra tanken på min egen dødelighet. Jeg flykter enten ved bedøvende nytelser eller ved nysgjerrige spørsmål om det er et liv etter døden. Overalt er mitt eget jeg midtpunktet. Det er eiendommelig hvordan perspektivet kryper sammen. Dødstanken kan minne om en giftorm. Om tanken plutselig kommer over meg, om ormen biter, da skrumper den vide horisonten med en gang inn til min lille, ego-sentriske verden. Dødstanken gjør oss ganske tydelig merkelig egosentriske.

En full utviklet kristen tro krever akkurat det motsatte. Dødstanken skal være en stimulans til å komme ut over sine egne grenser med retning mot den andre og større virkelighet. Dødstanken skal lære meg at døden ikke bare er min helt personlige sak, jeg skal ikke lenger bare tenke at hvert menneske er tvunget til å stå alene foran den ubevegelige bøddel, at ingen kan løfte min sorg og min egen angst. Jeg skal heller vite at døden frem for alt er fellesskap, et medmenneskelig og et guddommelig fellesskap. Og på den måten blir det også det mest personlige av alt personlig. På mer moderne sprog og mer klart teologisk uttrykt er døden noe som hender i dialogform, ikke som en monolog. Døden er åpningen av en eksistens, og en meget smertefull sådan, men den er ingen innkapsling i det mest melankolske enkeltrom i mitt eget lidende jeg. Hver og en må jo stå til ansvar for og forberede sin egen bortgang. Men ingen kan eller får se bort fra alle de ting som binder oss alle sammen og som vi ikke kan leve hvis vi skal være det vi er.

Den tsjekkiske filosofen Gardavskys tanker om døden er for oss kristne en velkommen impuls. Gardavsky viser oss hvordan man kan se på sin egen død i det utvidete, menneskelige fellesskaps synsvinkel og ikke i den individualistiske. Min bortgang, forklarer han, er slutten på mine forhåpninger, men innebærer tross alt forhåpninger for andre. I dødsøyeblikket settes en strek under mitt liv, og den sum som blir igjen er en absolutt nødvendig livsforutsetning for andre mennesker. Jeg vet at jeg må dø. Derfor regner jeg hvert øyeblikk av mitt liv for uerstattelig. På samme måte er det med ethvert forhold til en annen. I slike forhold må jeg legge ned et «maksimum av mitt liv», som om jeg skulle dø i morgen. Her fordres total uselvishet, man må om og om igjen oppofre sin aktive eksistens slik at den konkrete gruppe mennesker jeg møter og den kommende generasjon skal kunne leve friere, bedre, lykkeligere.

(Forts. neste s.)

Døden og

FORTS.
FRA
FORRIGE
SIDE

Noen vil kanskje innvende at marxisten Gardavsky forguder kollektivet, at han setter samfunnet i Guds sted, at han derfor krever at mennesket ofrer sin egen eksistens. Men det er ikke tilfellet. Denne filosof kjenner til det relative og ufullkomne i hvert kollektiv, i hvert samfunn. Han sier at samfunnet selv er «stadig belastet av medlemmenes død» og derfor aldri kan bli en definitivt fullkommen storhet, slik som de kristnes Gud. Men samtidig betoner han også at et hvert menneske må være uerstattelig og verd å elskes i fellesskapet. En uendelig verdifull enkelt dødelig vender seg til de dødeliges store fellesskap når han tenker på sin egen død. Nøkkelordet er solidaritet. Solidaritet mellom meg, jeg som kanskje dør i morgen, og de mange andre som kommer til å dø først senere, alt i uselvisk hengivenhet.

Hva mener vi kristne? Først dette: Har vi levet etter en ordinær, utviklet tro med all dens selvishet og betoning av sorg, engstelse og beregning, da må vi kjenne oss som smålige individualister sammenlignet med Gardavskys dødsdramatik. Men hvis vi husker på kjernen i Herrens budskap, så fremstår døden også for oss som en oppfordring om å overvinne oss selv. Til å åpne vårt innerste så mye som mulig. Da forstår vi hva vårt Credo, vår trosbekjennelse mener når den taler om de helliges samfunn, *Communio sanctorum*. Da kan vi også i kristen ånd ytterligere virkeliggjøre den gammeltestamentlige tros fundamentale holdning, den at vi først og fremst tenker på hvordan hele gudsfolket skal overleve, leve riktigere, få evig liv. Og så først, i denne sammenheng, på døden, vår egen og våre kjæres oppstandelse.

Den ekte, kristne innstillingen til døden går langt utenpå Gardavsky. Fordi den krever at man overgir tankens, viljens og sitt eget liv til det Udødelige og et evig fellesskap. Den krever ikke bare at man til dødsøyeblikket lever og arbeider for andre menneskers fremtid, men også at man håper på en kommende, evig tid og at man forestiller seg evig liv som noe som kontinuerlig bryter seg løs av jeg'ets trange ramme.

Derfor får vi forsøke oss med et første svar på spørsmålet om hvordan vi skal forstå død og evig liv. Når det gjelder dette å dø så kan man i det minste si at

det hovedsakelig har noe med fellesskap å gjøre. Og etter som det har med fellesskap å gjøre, lærer man ubevisst noe om det i de forskjellige handlinger i kjærligheten. Man sier — og det er en dyp mening i disse ordene: Vis meg hvordan du kan elske, og jeg skal si deg hvordan du kommer til å dø.

Hva er det som er felles for kjærlighet og død? Fremfor alt overskrider jeg i begge tilfeller grensene for mitt eget jeg, gir meg nærmere bestemt ut i et vågespill, mot det ukjente. Den som elsker, skriver teologen Schoonenberg, klamrer seg ikke lenger til grenser eller forskanser seg bak dem.

For den som elsker er det ingenting som på forhånd er umulig. Hun eller han handler uten først å forsikre seg om at det klappes for dem. Et elskende menneske kryper ut av sitt skall, uten å være engstelig for de utakknemlige. Han går sin egen vei, som en Abraham, han tror og har tillit uten nøyaktig å vite hvor denne vei fører. Slik kjenner en sann kristen seg i dødsstunden. Også han aksepterer å bli rykket opp med roten, å se det tomme intet i ansiktet, å forlate sin kropps grenser. Han lar dødens hele mørke komme inn over seg, i full tillit til den Store Andre, til Gud, som venter på ham i medmenneskene. Ingenting garanterer for at i det minste hans sjel umiddelbart går over til en bekvem udødelighet hvor han kan vente på en barmhjertig dommer og siden, lenger frem, igjen bli forenet med kroppen. Nei. Han vet at tankene om en udødelig sjel som gjennom døden befris fra sitt legemes fengsel, ikke opprinnelig er kristen. Det er læren om kroppens oppstandelse, ikke læren om den udødelige sjel, som er den opprinnelige og egentlige kristne tanke. Også de fleste av vår tids katolske teologer nøler ikke med å si at også sjelen dør på en eller annen måte, eller til og med at sjelen «dør mest». (Leo Bakker, Schoonenberg.) Det er det hele menneske som står overfor dødens tilintetgjørelse. Men det er også det hele menneske som har noe med utviklingskreftene å gjøre. Når man tror på Evangeliets Gud, da skal man ta spranget inn i det kommende liv med håp. Og derfor vet dette menneske at løftet om en evig eksistens innfris for det på den andre siden av muren, det nesten konkrete tomme intets mur.

Her dør nå et menneske, tilsynelatende på tvers av det man kunne vente seg. Hun har oppgitt sitt jeg og gitt seg inn på håpets vågespill, hun har alltid forsøkt å elske. I hennes siste stund blir den kjærlighetsfulle hengivelsen til nesten og hengivelsen i troen ett i henne. På samme måte som hun før våget spranget i kjærlighetens navn over alt det uvisse og utakknemlige, så våger hun nå spranget over dødens intethet inn i det lovede, men ikke beviste evige liv. Ut av meg selv, ut av min begrensede individualitet, inn i det usikre og i det andre. Det er troen, og det er kjærligheten som er kjernen i denne bevegelse, også i døden. Det å dø behøver altså ikke på noen måte være en katastrofe som man må underkaste seg helt passivt. Men det kan være en konkret handling av den døende, gjort i frihet. Om dette er mulig i dødskampens øyeblikk, kan selvfølgelig betviles. Da synker ofte bevissheten, og man hjemseskes av mange tvangstanker. Men det avgjørende er denne langsiktige forberedelse på døden,

Kjærligheten

den som gjør selve døden til en troens og kjærlighetens handling.

Og hva kommer så etterpå?

Akkurat her i vår meditasjon kommer dette spørsmål helt i forgrunnen. Hva hender etter denne død som den fullvoksne kristne forbereder som en kjærlighetens og troens handling? Evangeliet svarer: dom, oppstandelse, evig liv. Det er i sannhet bare løfter hvis betydning kan gripes i tro. Disse løfter kan ikke bevises med fornuften. Man kan på ingen måte bare føre dem tilbake til menneskelige behov og menneskers lengsel. Likevel ser det ut til at de er motivert av og svarer til et menneskes dypeste behov, på samme måte som Guds nærvær, den levende Guds nærvær gir svar på menneskers søken etter liv, frihet og helhet. Den ytterste dom tilsvarende menneskers verdighet, dette på en ansvarlig måte å kunne skille mellom godt og ondt. Løftet om oppstandelse svarer til hennes lengsel etter indre enhet og harmoni mellom kropp og sjel. Løftet om evig liv respekterer det urmenneskelige ønske om vekst og utvikling, for hva er vel denne lovede evighet om ikke en evig kilde av nye muligheter? Den som lever i evighet, står ikke som en stivnet statue der oppe i himmelens tempel, han beskuer ikke et vidunderlig, men også uforanderlig skuespill. Han opplever heller i seg selv og i sine omgivelser hvordan stadig nye muligheter blir virkeliggjort. På den måten kan man kanskje riktigere forstå ordene om «evig å se Gud».

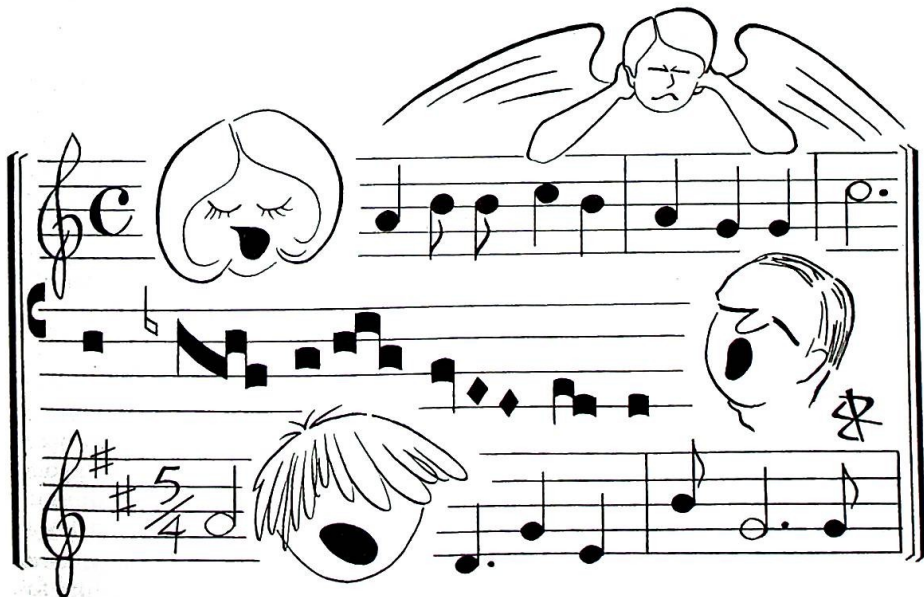
Nå er det temmelig tydelig hvordan disse tre bibelske løfter er forenet med kjærlighet og fellesskap. Dommen som kommer til å bli avsagt over oss, etter livet på jorden, retter seg etter om vi har hjulpet en av disse våre minste eller ikke, om vi har tjent andre menneskers fremtid eller ikke, om vi tolerant har gitt av vår tid eller om vi gjerrig har klamret oss fast ved våre egne timer og minutter. Med oppstandelse menes vel i alle fall den forvandling av

«HVA KOMMER
SÅ EFTERPÅ»

et forgjengelig menneske som opphøyer bruddstykkene av hennes tilværelse til en sunn harmoni av kropp og sjel og ånd. Og det er en harmoni som bare kan komme istand i en kjærlighetsfull forbindelse. Som sagt vokser harmonien i samme grad som jeg søker min neste og med liv og sjel åpnet meg for fellesskapet mellom mennesker. Derfor kan man si at min oppstandelse begynner allerede i dag. Hver gang jeg virkelig skjenker eller tar imot kjærlighet. Når alt kommer til alt har det evige liv med følgende faktorer å gjøre, nemlig at man ofrer seg for andre, at man opphever grensene og at det kommer til fellesskap mellom mennesker. For den som lever i evighet, lever like lite for seg selv som han kan klamre seg fast ved nuet. Han lever heller for andre og for alles fremtid. Når hun eller han dør, blir de opptatt av hvordan de, som har fått evig liv, skal kunne tjene som hjelp for mange medmenneskers fremtid.

HARMONIA CATHOLICA

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

KR. 50,— PR. AR

HVER 14. DAG

From litteratur kjenner

Nytt pavelig dokument om Kristi mor

Av KARIN GULLERUD-JOHANSEN O.P.

«Maria var langt fra noen passiv, underdanig kvinne,» sier pave Paul VI i et dokument om Mariadyrkelsen i dag — «*Marialis cultus*» — som nylig er offentliggjort. Dokumentet, som er rettet til verdens biskoper, fortsetter linjen fra det annet Vatikankonsil, både når det gjelder læren og viljen til fornyelse.

Konsilet utdypet Kristi og Kirkens mysterium, og det har ført til ny eftertanke når det gjelder jomfru Maria, Kristi og Kirkens mor. Tiden er derfor inne til å minne om Marias plass i Kirkens liv i lys av konsilets lære, især fordi «visse andaktsformer som ennå for kort tid siden var et ekte uttrykk for den enkeltes og for menighetens religiøse følelse, i dag synes utilstrekkelige eller foreldet, knyttet til fortidens sosiale og kulturelle mønster som de er.»

Paven analyserer først Marias plass i den katolske kirkes nye liturgi og understreker at selv om hun står sentralt i det kristne fromhetsliv, så er hengivenheten for henne underordnet tilbedelsen av Kristus, som alltid inntar førsteplassen.

I sine retningslinjer for fornyelsen av de friere andaktsformer peker paven på fire viktige aspekter man må ta hensyn til: det bibelske, det liturgiske, det økumeniske og det tidsmessige. Til slutt oppmuntrer han til fornyet og bevisst bruk av to klassiske og verdifulle andaktsformer av rent evangelisk innhold: Angelusbønnen og rosenkransbønnen.

Maria i liturgien.

I sin gjennomgåelse av de nye liturgiske bøker viser pave Paul hvordan den liturgiske reform har ført til «en gjennomgripende fornyelse, selv av de uttrykk hengivenheten for Maria gir seg». Han trekker denne konklusjon: Ved fornyelsen etter konsilet har man på en meget riktig

måte sett Maria i lys av Kristi mysterium, og i overensstemmelse med tradisjonen gitt henne den plass som tilkommer henne i egenskap av Guds mor.

Maria er Kirkens forbilde i gudstjenestelivet. Hun er den lyttende, den som i tro mottar Guds ord. Det samme gjør Kirken, især i liturgien. Den lytter til Guds ord, mottar det, forkynner det, hedrer det, deler det ut til de troende som livets brød, og i dets lys ser den alt som skjer, tolker og lever de historiske hendelser.

Maria er den bedende, og også Kirken ber. Hver dag bringer den menneskenes behov frem for Gud, lovpriser ham og går i forbønn for hele verden.

For hver enkelt kristen er Maria et forbilde. Hennes «ja» til Gud er for alle kristne en oppfordring til lydhighet mot Guds vilje.

Andre andaktsformer.

Allerede konsilet oppfordret til å fremme andre, friere andaktsformer for å hedre jomfru Maria.

De troende har i tidens løp æret Guds mor på mangfoldige måter, alt etter tid og sted, folkenes måte å føle på og deres ulike kulturelle tradisjoner. Tiden tærer på slike andaktsformer, og det er derfor nå høyst nødvendig å fornye dem slik at det som er foreldet, kan forsvinne, og de varige verdier komme klarere frem. Teologiske landevinninger, godkjent av Kirkens læremyndighet, må dessuten få sette sitt preg på dem. Her trenges det både kritisk gjennomsyn av det som finnes, og skapende virksomhet — på det lokale plan.

De former Mariadyrkelsen får, må klart og utvetydig gi uttrykk for troen på den treenige Gud. Den kristne gudstjeneste er av natur en tilbedelse av Faderen, Sønnen og Den hellige ånd. Ekte kristen fromhet har aldri

unnlatt å understreke Marias avhengighet av Kristus. I vår tid, som er så umåtelig opptatt av «problemet Kristus», er det rimelig å fremheve det kristologiske aspekt i Mariadyrkelsen, og alltid slik at Guds frelsesplan kommer klart til syne.

Retningslinjer.

Med rette krever man i dag at all gudstjeneste skal ha et bibelsk preg. Dette gjelder også andaktene til Maria, der ikke bare tekster og symboler må hentes fra Bibelen. Også bøner og sanger må få sitt ordvalg og sin inspirasjon derfra. Men fremfor alt må Mariadyrkelsen være gjennomvevd av de store temaer i det kristne budskap.

På liturgiens område advarer paven mot to holdninger som begge strir mot konsilets hensikt. Noen ser ned på og forkaster alle friere andaktsformer, selv dem som Kirken har anbefalt. Derved skaper de et tomrom, men tenker ikke på å fylle det. Andre blander liturgi og frie andaktsformer, noe som er ødeleggende for begge.

Mariadyrkelsen reiser alvorlige økumeniske problemer. Andre kristen-samfunn ser til dels helt annerledes på Marias plass i frelsesverket, og på den heder man skylder henne. Likevel er det grunn til å håpe på kjærligheten til Maria, Herrens ydmyke tjenerinne, smått om senn vil bli, ikke lenger en hindring for kristen enhet, men en vei til den og et møtested for alle som tror på Kristus.

Maria og mennesket av i dag.

En viss type from litteratur gir et slikt bilde av Maria at det blir nærmest umulig å sette henne i forbindelse med livet i dagens samfunn, og særlig det liv dagens kvinner lever.

I hjemmet har kvinnen etter hvert fått rettigheter og ansvar på like fot

ikke Maria

med mannen. — I de fleste land har hun samme rett som han til å gjøre seg gjeldende i politikken. — På det sosiale plan er hun virksom på de forskjelligste områder og frigjør seg mer og mer fra hjemmets trange miljø. I kulturlivet finner hun stadig nye muligheter for intellektuell virksomhet og vitenskapelig forskning.

Derfor mister mange interessen for Maria og har vanskelig for å se henne og hennes liv i Nasaret som et ideal for det moderne menneske. Det er imidlertid ikke Marias konkrete liv Kirken setter opp som et ideal. Maria er et forbilde fordi hun i de konkrete forhold hun levde under, i frihet helhjertet sa ja til Guds vilje.

Når man i tro leser Den hellige skrift, men uten å glemme vitenskapenes landevinninger og den moderne verdens ulike forhold, oppdager man at Maria gjenspeiler de forventninger og håp vår tids mennesker har.

Kvinnen av i dag som ønsker å ta del i samfunnets avgjørelser, vil med glede betrakte Marias holdning overfor Gud. I frihet og på en aktiv måte ga hun sitt samtykke, ikke til løsningen av et timelig problem, men til «tidenes største begivenhet». Man vil se at Maria ikke valgte å forbli jomfru fordi hun så ned på ekteskapet, men for å kunne vie seg helt til Guds kjærlighet. Gledelig overrasket vil man konstatere at Maria, så lydig mot Guds vilje, langt fra var noen passiv, underdanig kvinne. Tvert imot — hun var ikke redd for å rope ut at Gud er den som opphører de ringe og de undertrykte og støtter de mektige fra tronen (Lk. 1, 51—53).

I Maria som «fremheves blant Herrens ydmyke og fattige», ser vi den sterke kvinne, vel kjent med fattigdom og lidelse, flukt og landflyktighet (jfr. Mt. 2, 13—23); situasjoner som *den* ikke kan lukke øynene for som i evangeliets ånd vil støtte de

DAGENS
KVINNE -
FRI OG
AKTIV

krefter til frigjøring som finnes i den enkelte og i samfunnet.

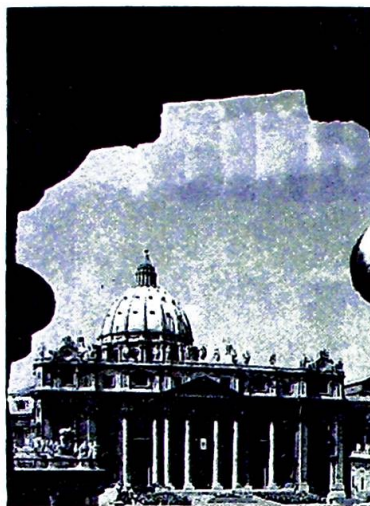
Dette er bare noen eksempler, sier pave Paul, men de viser tydelig at Maria, så langt fra å skuffe menneskenes forventninger, er et fullkomment forbilde for Herrens disipler — også i dag. Men betingelsen er at de ikke nøyer seg med en overfladisk lettroenhet som setter sin lit til rent ytre fromhetsøvelser, eller med sentimentalt føleri. Begge deler er helt fremmed for evangeliets ånd som krever alvorlig engasjement og en utholdende og konkret arbeidsinnsats.

ST. OLAV'S
REDAKSJON

TLF. 20 72 26 - 28 01 04

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stille messe	Høy-messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> Akersveien 5 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.:	19.00	—
	sønd.:	9.30	11.00
		19.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00	11.00
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 18 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355		11.00	9.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587			9.30
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209		8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10		9.00	11.00
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 22 73 53 - 25 77 07		10.00	—
<i>Florida kapell</i>			19.00
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751		8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195		8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266		9.00	11.00
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255			11.00
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550		—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		9.00	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35		8.30	10.45
		19.00	—
			9.30
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534		8.30	10.45
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949		8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2		8.45	11.00
		19.00	—
<i>St. Elisabeths hospital</i> , Ila, tlf. 21 670		6.15	—
KRISTIANSUND N: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779		8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29		8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467		8.30	11.00
ALESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nervesund, tlf. 37 558		8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604		19.30	11.00
<i>St. Elisabethsøstre</i> , Mellomvn. 47, tlf. 81 487		8.00	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1.VII—31.VIII)		19.00	11.00
<i>St. Elisabeth Institutt</i> , tlf. 11 392)		8.00	—
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501		8.00	10.30
NARVIK: <i>Den svenske sjomannskirke</i> , Prestebolig: Einervegen 7. Tlf. 41 634.			11.00

Bispekonferansen i Rom åpner den 27. september. Hovedemnet er *Evangeliseringen av den moderne verden*. Den nordiske bispekonferanses representant der nede blir biskop Paul Verschuren fra Helsinki.

Det baltiske institutt i Königsstein har offentliggjort nye dokumenter om kirkekampen i Litauen, opplyser KNA. (Se vår artikkel om striden i dette nummer på side 144.) Den katolske kirke i Litauen er utsatt for stadige overgrep og diskrimineringer. Myndighetene forfølger de troende med trusler, forhør og fengselsstraffer.

I Vatikanet har det kommet ut en ny årbok for 1973. Tallet på katolikker i verden steg fra 543.5 millioner til 548.3 millioner, mens tallet på prester i Kirkens tjeneste i samme tidsrom gikk ned fra 346 236 til 343 329. Tallet på sekularprester gikk tilbake med over 3000, mens tallet for ordensprester gikk opp med 384.

Sekretariatet for kontakt med ikke-kristne forbereder en serie møter mellom katolikker og ikke-kristne, forteller KNA. Et av møtene finner sted allerede i denne måned, da en buddhistisk delegasjon fra Thailand, Laos, Kambodsja, Ceylon og Burma møter katolske kristne på en konferanse i Bangkok.

1975 feires et Hellig år i Rom og over hele verden forberedes pilegrimsreiser. Et første overlag fra den tyske forbunds-

De ti

republikken viser at man regner med at omkring 100 000 tyske katolikker reiser sydover neste år.

Demonstranter avbrøt dr. Ramsey, den anglikanske erkebiskop av Canterbury da han nylig preket i St. Anne-katedralen i Belfast. Demonstrantene var tydeligvis medlemmer av dr. Paisleys Free Presbyterian Church, og de protesterte mot erkebiskopens samtaler og overlegninger med den katolske kirke. Under prekenen ropte bl. a. en herre høyt: «Alle ekte kristne forlater stedet». Han gikk derefter ut av katedralen fulgt av ti andre.

I forbindelse med den åttende mediadagen den 26. mai i år er det sendt ut et dokument om massemedia og evangelisering i Rom. Dokumentet inneholder bl. a. disse ord om den katolske presse: «En katolsk presse er uunnværlig i evangeliseringsarbeidet. Særlig i dag, da verden forandrer seg så fort, da gamle strukturer faller sammen og tilsynelatende anerkjente idéer snus opp-ned, er det viktig at de kristne kan få inspirasjon og støtte i en katolsk presse». Og det legges til noen ord om at de som leser denne presse må arbeide for at det blir høy kvalitet i den, at det er en presse som har interesse både for ikke-kristne og kristne mennesker.

Over 100 000 kvinner og menn deltok i den stille demonstrasjonen mot den britiske abortlovgivningen i London i forrige uke. Tre katolske biskoper var med.

Den franske bispekonferences permanente råd har gjentaget sit syn på svangerskabsafbrydelse. »Barnets liv skal respekteres fra undfangelsesøyeblikket som etter fødslen,« sagde rådet etter et møte i Paris for nylig. »Vi er klar over de al-

rettferdige i Belfast

vorlige samvittighedskonflikter, så stor nød kan give anledning til,« sagde biskopperne. »Den lovgivende forsamling kan ikke ignorere dem. Alligevel er problemet ikke først og fremmest kriminelt.«

»En lov, der respekterer det menneskelige liv, kvindens værdighed og ægteparrets ansvar, må først af alt garantere enhver mors umistelige ret til at føde sit barn og sikre hende mod enhver pression. Loven skal fra det øjeblik medvirke til, at hun kan påtage sig en mors ansvar og opdrage sit barn. Kun ved at tjene denne ret kan lovgivningen virke udviklende og forebyggende. Problemet vedrørende de illegale aborter bliver ikke virkelig løst med liberaliserende lovforslag. Dybtgående økonomiske, sociale og kulturelle forhold vil her blive berørt. De spørgsmål, der opstår i forbindelse med svangerskabsafbrydelse, involverer vor civilisations fremtid på dens vej mod større menneskelighed.«

På et møde i Paris har lederne af den såkaldte »Lad Dem Leve Organisation« fordømt »den mystifikation, som offentligheden er genstand for«, hvad angår det årlige antal svangerskabsafbrydelser i Frankrig. De anførte, at det ikke er sandt, at der

hvert år foretages adskillige hundrede tusindersvangerskabsafbrydelser i Frankrig — og at flere hundrede kvinder dør efter et sådant indgreb. De siger, at »det mest antagelige« tal »maksimalt« udgør 20—50.000 svangerskabsafbrydelser om året, og at antallet af kvinder, der dør efter et indgreb, er mellem 50 og 60. På den anden side, siger de, bliver 20—50.000 børn hvert år dræbt ved svangerskabsafbrydelse.

Ved en sammenligning mellem denne regerings og nazisternes politik gav »Lad Dem Leve« udtryk for, at det ville være mere påkrævet at indføre børnebidrag at genindføre skattelighed for familier, der er knust af skatter, og at opmuntre unge ægtepar med huslån, hvor afdragene automatisk afskrives med f. eks. 30 % ved en fødsel.

Der er for tiden stærke spændinger mellem militærjuntaen i Chile og landets største parti, det kristeligt-demokratiske. Der tales tilmed om muligheden for et totalt brud mellem de to parter.

Den højreorienterede avis *El Mercurio* offentliggjorde for nylig en artikkel, hvor både marxister og kristelige demokrater blev gjort ansvarlige for de sidste års »dekadence« i Chile, som førte til militærjuntaens magtovertagelse i september 1973. Eftersom *El Mercurio* som regel afspejler juntaens synspunkter, medførte denne artikkel, at flere kristelige demokrater, som indtager vigtige poster i regeringen, meddelte partiet formand, Patricio Aylwin, at de agtede at nedlægge deres poster. Det gælder bl. a. justitsministeren. Aylwin opfordrede dog sine partifæller til at udsætte denne protesthandling. I en samtale med indenrigsministeren, general O. Bonilla, forsikrede denne ham om, at artiklen på ingen måde afspejlede juntaens meninger.

SISTE BILDE

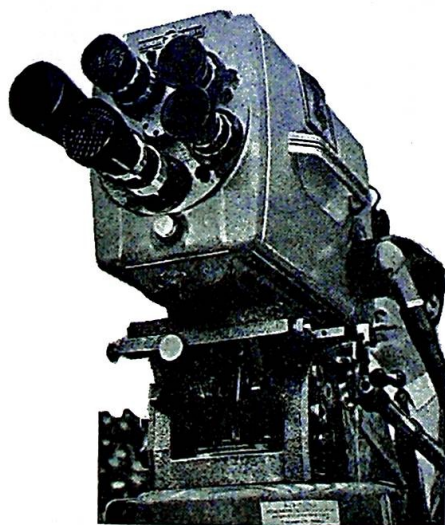

Dette billedet av pater P. Bzdyl ble tatt under en messe han feiret fire dager for han dode.

Et andet tegn på voksende spænding mellem juntaen og det kristeligt-demokratiske parti var den tidligere kristeligt-demokratiske præsident Eduardo Frei's vægning ved at deltage i en mindehøjtidelighed i anledning af militærjuntaens første seks måneders regeringstid. Fjernsynskameraet viste hans tomme stol mellem to andre forhenværende præsidenter, Alesandri og G. Videla. Frei havde forinden sendt en note til juntaens præsident, general A. Pinochet, hvori han præciserede, at han ingenlunde kunne deltage i en ceremoni under ledelse af »mennesker, som angriber min regering og mit parti.«

To dager efter artiklen i *El Mercurio* offentliggjorde juntaen en note, hvori man fastslog, at artiklen »ikke afspejler juntaens synspunkter«. Man tilføjede, at artiklens synspunkter var blevet udarbejdet til brug for juntaen, men afvist af denne.

(Forts. neste s.)

KIRKEKAMPEN

I løpet av de siste par årene har vi fått informasjonen som bærer bud om at den uro man nå så tydelig ser i Litauen er noe mer enn et kirkeleg opprør. Best illustreres dette ved innholdet i den illegale publikasjonen *Lietuvos kataliku baznycios kronika* (Krønike fra den katolske kirke i Litauen). Det er riktignok en nær og meget sterk forbindelse mellom den litauiske nasjonale arv og den katolske tro. Men det det er viktig å merke seg, er at mens *Litauen-kroniken* i sine første numre utelukkende behandlet problemet religionsutøvelse under kommunistisk styre, har det nå gått over til å bli

et organ for nasjonale friheter og rettigheter, en protest mot russifisering og diktat fra Moskva.

De to første utgavene av *Litauen-kroniken* er begge datert i 1972, og forteller bl. a. om rettssakene mot pater Zdebskis i august 1971 og pater Bubnys i oktober samme år. Begge disse to var anklaget for å ha «bedrevet» konfirmasjonsforberedelser og religionsundervisning for barn. Som en protest mot disse rettssakene ble det skrevet et «Memorandum fra Litauens katolikker» som samlet ialt 17 000 underskrifter. Det var adressert til Bresnev og inneholdt en appell om religiøs frihet i Litauen.

Av Trond Andersen.

For å sikre seg mot at appellen ble underslått underveis ble det også sendt et brev til FN's generalsekretær med anmodning om å gjøre den sovjetiske regjering kjent med appellens ordlyd.

De ti rettferdige i Belfast

Forts. fra forrige side

Økonomiministeren, Fernando Lenitz, har tidligere vært chefredaktør for *El Mercurio*, og han kontrollerer stadig avisens politiske ledere. Artikkelen har dog vært medvirkende til at gøre skillet mellom venstre- og høyreorienterte kristelige demokrater dybere.

I artikkelen blev både marxister og kristelige demokrater anklaget for at have ladet sig lede af »udenlandske politiske doktriner« for at skabe en slags socialistisk verdensherredømme. I artikkelen blev det også understreget, at en »vis kommunistisk infiltration« havde fundet sted blandt katolske præster, intellektuelle grupper og dele af det kristeligt-demokratiske parti.

Dette er den anden større krise mellem juntaen og det kristeligt-demokratiske parti siden juntaens magtovertagelse. Partiet holdt sig passivt i dagene umiddelbart efter militærkuppet. Juntaen har i øvrigt nedlagt forbud imod, at partiet fungerer officielt, hvilket dog ikke har forhindret dets ledere i at optræde, som om partiet stadig spiller en aktiv rolle.

Den første større krise opstod, da lederne af det kristeligt-de-

mokratiske parti sendte juntaen et brev, hvori de anklagede den for at forgribe sig på menneskerettighederne, især ved tilfældige arrestationer, politiske afskedigelser og uretfærdige domme. Siden militærkuppet har landet levet i undtagelsestilstand. Det gør det muligt for juntaen at gribe til hvilke midler som helst for at bevare magten. Brevet til juntaen blev ikke offentliggjort i Chile, fordi juntaen forhindrede dette. Den kristeligt-demokratiske avis *La Prensa* er ophørt med at udkomme i protest mod juntaens censur.

DEN NORDISKE VALFART TIL LOURDES

24. til 31. august 1974

8 dages flyrejse med full pension

Pris: Kastrup/Lourdes tur-retur, hotell «Madonna» d.kr. 1380.—
Særpris for syge og handicappede på «Accueil N-D» d.kr. 1050.—

Valfartspræst: Pater G. GOMMANS C.M.

Læge, sygeplejersker, samaritter medfølger.

Program og filmmeldelser: VALFARTSKOMITEEN
Barsehøj 25, DK. 2900 HELLERUP

I LITAUEN

Myndighetenes jakt på initiativtagerne til dette memorandum ble satt igang umiddelbart. De katolske biskopene i Litauen ble innkalt til et møte der de ble forelagt et brev stilet til alle katolikker i Litauen, med appell om samhold i Kirken. Brevet, som biskopene skulle underskrive, fordømte også memorandumet og kalte det et uansvarlig dokument.

«Pastoralbrevet» ble derefter sendt samtlige prester med beskjed om at det skulle leses ved søndagsgudstjenesten. Det var observatører fra myndighetene tilstede i kirkene denne søndagen, og de kunne konstatere at så langt fra alle prestene fulgte pålegget. «Pastoralbrevet» førte derimot til et svarbrev der anklagene ble avvist og de som hadde medvirket til det ble sterkt kritisert:

— Vi har fått nok av disse Monsignors som sprer «sannheten» om den katolske kirke i Litauen ved hjelp av en ateistisk presse og kringkasting. Vi har også fått nok av den slags biskoper som kan skrive slike «pastoralbrev». Hjelp oss i våre bønner og fortell verden at alt vi for

tiden ønsker er den grad av samvittighetsfrihet som er oss tilkjent ved den sovjetiske konstitusjon.

I likhet med sin russiske kollega og navnebror *Khronika* (Kronike over aktuelle begivenheter) som de sovjetiske myndigheter har klart å stoppe, holder også *Litauen-kroniken* en rolig, dokumentarisk stil. Såvel kommentarene som de appeller og memoranda som gjengis, siteres utdrag fra både den sovjetiske grunnlov og det øvrige lovverk, såvel som fra offisielle ideologiske artikler som belegg for sin påstand om at myndighetenes religionspolitikk og deres politikk på andre områder er i strid med deres egne uttalte prinsipper.

Litauen-kronikens utgave nr. 6 (1. halvår 1973) bragte noe nytt, idet den i tillegg til å omtale religiøse forhold også ga en oversikt over den politiske utvikling i Litauen, og den indikerer noe som kan synes å tyde på en organisert «nasjonal» aktivitet blant den litauiske intelligentsia.

Tidlig i 1973 ble 23 universitetsfolk innkalt til forhør hos sikkerhetspolitiet. Det ble påstått om dem at de

hadde tatt kontakt med litauiske deporterte ved besøk til forvisningssteder og fangeleirer i Ural og Sibir. Sikkerhetspolitiet hevdet også at «under reiser til Kaukasus ble det gjort forsøk på å etablere kontakter med nasjonalistiske grupper av armeniere, georgiere og andre nasjonaliteter». Av de mange spørsmål som ble stillet de 23 kan nevnes: «Hvorfor synger man bare litauiske sanger? Hvorfor synger man partisansanger? (dvs. de anti-sovjetiske partisangrupperne fra perioden 1944—51 — forf.) Hvorfor samler man opplysninger om partisanvirksomheten? Hvorfor forsøker man å spre nasjonalistiske stemninger og holdninger i møte med latviere? Hvorfor dette samarbeidet med litauere i Hviterussland? Hvorfor sen-
(Forts. neste s.)

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden kloster		
St. Elisabethstrenes Pleiehjem	}	Oslo
Sta. Katarinahjemmet		
St. Olavs kirke	}	Arendal
Bispegården		
St. Joseph's Institutt	}	Bergen
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Franciskus Kirke	}	Bergen
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Bergen
St. Franciskusstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Hammerfest
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Hønefoss
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke	}	Lillestrøm
St. Mikals prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Tromsø
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Tromsø
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.	}	Trondheim
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke,		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke		
St. Olavs Prestegård	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

NORGES KATOLSKE KVINNEFORBUND

feirer sitt 50 års jubileum i Bergen,
lørdag den 25. mai.

RÅDSMØTET 24.—25. MAI.

Alle katolske kvinner er hjertelig velkommen.

Program sendes ved henv. til
Haldis Bagge, Lillehatten 345
5033 Fyllingsdal

HALDEN

F. JØRGENSEN

Aut. rørlegger - Rørhandel

Tif. 1844

Karl Knap 1/2

Tif. 2710

Bygningsartikler - Rør og Maskinforretning

Linoleum

(Forts. fra forrige s.)

der man dem bøker, abonnerer på aviser for dem og oppfordrer deres barn til å gå på litauiske skoler i Litauen?»

Litauen-kroniken retter også sterk kritikk mot den glorifisering av Russland og samtidige nedvurdering av Litauens historie som preger skolebøkene.

I mai 1973 ble det oversendt to erklæringer til Presidiet for det Øverste Sovjet i Moskva, den ene med 14 284 underskrifter, den andre med 16 498 underskrifter. Erklæringene krever at det blir satt en stopper for diskrimineringen av kristne barn og for den anti-religiøse og anti-litauiske propaganda i skolen.

— Vi er trette av denne påtvungne ateist-propagandaen, heter det.

Et annet av kravene var at de religiøse gruppene i Litauen nå måtte få tilstrekkelig tildeling av religiøse skrifter, og man spør seg hvorfor «tusener av eksemplarer (av Den Hellige Skrift) blir sendt litauiske borgere i utlandet», mens det i Litauen er tre hundre troende for hver bibel som finnes.

I begynnelsen av 1973 ble alle kontorer, kolkhozer og organisasjoner, inklusive de religiøse, bedt om å innlevere skriftprøver av sine skrivemaskiner. Jakten på opphavsmennene bak *Litauen-kroniken* var i full gang. Likefullt er en ny utgave i sirkula-

sjon, nr. 7 i rekken, som dekker tidsrommet juni—august 1973.

I den siste, kjente utgaven fortelles det at KGB med full styrke foretar husundersøkelser og forhør for å finne ut hvem som står bak flere appeller som har rettet sterk kritikk mot regjeringen. En erklæring til presidiet i det litauiske Øverste Sovjet datert 31. august 1973 og undertegnet av *Representanter for litauiske katolikker* hevdet at «regjeringen har gitt tydelig til kjenne at den ikke ønsker å respektere de troendes rettigheter, men med makt vil forsøke å påtvinge katolikkene en fremmed ideologi».

Litauen-kroniken beskriver videre forfølgelsen av katolske studenter, som blir tvunget til å gå inn i Komsomol, den kommunistiske ungdomsorganisasjonen, og til å ta del i anti-religiøse aktiviteter. Det hevdes at en lokal partisjef skal ha sagt: «Vi vil sørge for at alle som ikke er medlemmer av Komsomol får så dårlige eksamener at de ikke får anledning til å ta videregående studier».

Nasjonale manifestasjoner finner også fremdeles sted. Det fortelles at ni studenter fra Vilnius Universitetet som var på sommerferie i Syd-Litauen

stoppet i byen Perloja for å legge blomster på monumentet over Vytautas den store, en litauisk storhertug fra middelalderen og nasjonal helt. Alle de ni studentene ble arrestert og tre av dem ble senere utvist fra universitetet av «alvorlige disiplinære årsaker».

Også i den offisielle presse finner vi nyheter som forteller om den omfattende uroen i Litauen. *Tiesa* skrev i november 1973 om plenums-sesjonen i det litauiske kommunistpartiets sentralkomité, der andresekretæren Valerij Kharazov (russer) gikk sterkt til angrep på de «ondsinnete anti-sovjetiske klerikale elementer». En måneds tid senere kunne pressen i Vilnius fortelle om arrestasjonen av tre litauere som «hadde forbrudt seg mot lovbestemmelser og illegalt skrevet og mangfoldiggjort forskjellige publikasjoner som også omfattet reaksjonært materiell, som de så hadde spredd blant republikkens befolkning». De ble også anklaget for å ha brukt «ulovlig tilegnet dupliseringsutstyr».

Hvorvidt det var disse tre som har stått bak utgivelsen av *Litauen-kroniken* vet vi ennå ikke.

BERGEN

Peter M.

KOLDERUP

Strandgaten 60

Glass - Porselen - Stentøy

VESTA · HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

BERGEN

1/5 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482

BERGEN

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyersforretning
TORNØEGARDEN - BERGEN

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pølsefabrikk
Tlf. 99 016 Bergen
Solheimgt. 25

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

NYGARDSGT. 19

SKAL DE BYGGE,
da henvend Dem
til oss om glass-
arbeidet.

DIDR. ANDERSEN & SØN A/S

Telgr.: Glas Bergen Tel. 15 090

«CATHOLICA»

Tidsskriftet «Catholica» er gått inn. «Catholica» ble utgitt i Danmark, og skulle etter sitt motto «repræsentere dansk katolicisme i kulturens, tankens og kunstens verden», men så dertil åpenbart sin oppgave i et nordisk perspektiv. Ikke minst fra Norge bragte tidsskriftet gjennom årene mange bidrag, og i de senere år var også nordmenn representert i redaksjonen.

«Catholica»s ledelse var skiftende. Men én redaktør fulgte tidsskriftet helt fra det ble grunnlagt under krigen og frem til dets siste nummer: cand. jur. L. B. Fabricius. Da han trådte ut av redaksjonen opphørte også «Catholica» å utkomme. Uten å undervurdere alle de andre redaktørens innsats for tidsskriftet, tør det antydes at dette faktum sier meget om hvem som i alle år var det samlede punkt og den aktive kraft i redaksjonen.

L. B. Fabricius og hans medarbeidere fortjener takk for den innsats de gjennom «Catholica» ydet for Kirken i en periode preget av store forandringer og mange indre rystelser. «Catholica» så åpenbart sin oppgave i å representere kontinuiteten og stabiliteten i en tid som har sett mange ytterliggående tendenser frigjort i Kirken. At tidsskriftet nu er gått inn, betyr ikke at dets virksomhet har vært forgyves. Det har bidratt til å odle en nordisk katolsk kultur i mange mennesker gjennom en hel generasjon. Slikt løper ikke restløst ut i sand.

N. H.

Katolsk-luthersk uttalelse om pavedømmet

WASHINGTON — «Et fornyet pavedømme» skulle kunne tjene alle kristnes enhet, heter det i en felles uttalelse av den katolsk-lutherske teologgruppen som er nedsatt av de amerikanske biskopenes økumeniske utvalg og av Det lutherske verdensforbunds nordamerikanske seksjon. Uttalelsen er på drøyt 5000 ord og vil uten tvil prege den teologiske debatt i månedene som kommer, sier observatører.

I uttalelsen heter det bl. a.: «Kristus vil at hans kirke skal preges av en enhet som ikke bare er åndelig, men som også trer frem i verden.» Det sies klart at gruppens medlemmer ikke er enige når det gjelder visse viktige synspunkter på pavedømmet, men gruppen oppfordrer samtidig representanter for begge kirkesamfunn til å besvare en serie konkrete spørsmål for å komme frem til en form for gjensidig anerkjennelse og forsoning.

«Vi anser at vår felles erklæring avspeiler en konvergerende trend i den teologiske oppfatning av pavedømmet, noe som gjør en fruktbar behandling av disse spørsmål mulig.» «Vår kirke må ikke forsømme denne mulighet til å adlyde Kristi oppfordring om enhet... Ingen av kirkene bør fortsatt tolerere en situasjon hvor

medlemmene av det ene samfunn betrakter medlemmene av det andre som fremmede,» heter det.

■ Teologgruppen ble nedsatt i 1965. Den regner med å kunne offentliggjøre en første betenkning om pavedømmet alt i september.

■ Presse-reaksjoner på gruppens første uttalelser om ufeilbarhetsproblemet har gjennomgående vært positive. New York Times skriver redaksjonelt at teologenes gode vilje og harde arbeide «kunne tjene som forbilde for det menneskelige samfunn». Avisen omtaler også den reform av pavedømmet som har funnet sted etter det annet Vatikankonsil, og peker for eks. på biskopenes medansvar.

OSLO

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

Tlf. 21 69 06

OSLO

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlvarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

TASEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vej 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 83

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Stortings pl. 7 — Oslo 1

Telefon
(02) 33 36 24
33 55 25

Telegr.adr.:
Rustfriknut

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

NEBB

Stedet for alt elektrisk

ØVRE SLOTTSGATE 8, OSLO

Neste nr. av St. Olav:

«Kirken - det er vi»

PAPILLON

Av temmelig uforståelige grunner ble for en to-tre år tilbake Henri Charrières spennende guttebok *Papillon* utropt til et litterært mesterverk, ja, enkelte var ikke snauere enn at de sammenlignet ham med Dostojevskij. Den delvis selvbiografiske beretningen om fangen på Djeveøya fenget en hel verdens fantasi og ble en stor salgssuksess. Det var da heller ikke annet å vente enn at den skulle bli filmatisert, og det er nå gjort av amerikanerne.

Selve boka er meget omfangsrik, og filmversjonen har naturlig nok måttet

skjære ned en god del på det opprinnelige materialet i store trekk. Filmen gir et visst bilde av hvordan forholdene må ha vært i den tidligere franske straffekolonien, som var beryktet over hele verden for sine umenneskelige forhold. Men noe fullgodt bilde av livet i straffekolonien gir filmen neppe, for virkeligheten må ha vært slik at den på det nærmeste var ubeskrivelig, i ordets egentlige forstand. Filmens beskrivelse er en del avsvakket, også i forhold til romanen. Men den klarer allikevel å formidle noe av den påkjenningen det må ha vært å leve under slike forhold. Skildringen av hvordan det er å leve i et isolat i to år, delvis uten lys og på sulterasjon, er ikke dårlig. Her nærmer filmen

seg dimensjoner som den ellers totalt mangler.

Filmen lider nemlig av de samme skavanker som romanen. Stort sett kan man si at filmen, som boka, savner menneskelig dybde. Personene får vi ikke noe forhold til, for de er beskrevet på en svært utvendig måte. Hendelsene virker overdrevet, og det er meget usannsynlig at ett menneske kan ha overlevet alt det som blir tilskrevet Papillon/Charrière.

Til tross for fine skuespillere, *Steve McQueen* og fremfor alt *Dustin Hoffman*, er *Papillon* ikke noe mer enn et hederlig, om enn lite inspirert forsøk på å gjøre noe ut av et materiale som på forhånd er temmelig middelmådig.

P. H.

Noen bilder fra festen ved innvielsen av krypten under St. Pauls kirke i Bergen. Den skal være et tilholdssted for ungdommen.

Fra venstre: P. Hertman, S. Manuvepillai, Kristin Hamre, pastor v. d. Burg.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Medredaktør: Karin Gullerud-Johansen O.P.

Medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 50 pr. år. Kr. 25 pr. 1/2 år. Utlandet kr. 60.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.